

O čem se (ne)mluví na ministerstvu

eFocus

V politice a médiích se obvykle více mluví o tom, co je podstatné méně, a méně se mluví o tom, co je podstatné více. Nejinak je tomu i v aktuálních diskusích kolem Ministerstva spravedlnosti.

Tak za prvé, **stabilita**. Všechny resorty státní správy (i všechny složitější organizace a procesy) potřebují vhodnou kombinaci kontinuity a dynamiky změn. Pokud převáží jen kontinuita, systém se postupně vyčerpá, vyhoří a začne degenerovat. Pokud převáží jen změny, vznikne chaos a uvnitř systému resistance proti nim. Autoři těch nejlépe míněných (a možná i v podstatě dobrých) změn po čase zjistí, že neprosadili vůbec nic a v souhrnu spíše zhoršili fungování systému, který chtěli zlepšovat. Že to sedí na současné Ministerstvo spravedlnosti? ANO. Bohužel.

Inteligentní, slušná a jistě nejlepšími úmysly vedená bývalá ministryně spravedlnosti vyhlásila před rokem reformu reforem již několikrát zreformovaného ministerstva. Za tím účelem během prvního půl roku fakticky či právně rozpustila rekodifikační komisi, výkladovou komisi pro NOZ (KANCL), rozkladovou komisi, skupinu S22 pro insolvenční právo a další odborná po léta budovaná tělesa podporující know-how resortu a odvolala nebo nechala odejít téměř všechny klíčové náměstky a ředitele odborů. Na legislativě byli vyhozeni nebo sami odešli i vedoucí oddělení (ze 6 oddělení odešlo 5 vedoucích) a dokonce i většina řadových referentů. Šlo zejména o ty nejlepší, kteří měli za sebou zkušenosti a výsledky včetně rekodifikace, po nichž se jen zaprášilo, a hned si je rozebraly jiné resorty. Za rok pak skončila sama a ministerstvo je tam, kde je.

Za druhé, **legislativa**. Výsledkem personálního a odborného rozvratu ministerstva byla již legendární „velká letní novela“ občanského zákoníku, kterou sepsal bez téměř neexistujícího legislativního odboru a bez rekodifikační komise poradce prvního náměstka Petr Čech s několika studenty; podle toho také dopadla. Velká novela otevřela akademické a koncepční otázky, které nikdo po 12 letech diskusí a 6 měsících účinnosti NOZ řešit nechtěl. V reakci na fiasko rozhodla tehdejší ministryně o zpracování malé novely, kterou naopak omezila na řešení pouhých 12 bodů. Ani touto novelou však nesklidila ovace, neboť neřeší nic podstatného. Mediálně propírané problémy klokánků a pitev skutečně nejsou problémem občanského zákoníku a jejich novelizace je nejen zbytečná, ale i nekonceptní a zcela nesprávná.

Tím spíše je škoda, že ministerstvo nekomunikuje s odbornou veřejností a neřeší desítky skutečných problémů, které rekodifikace praxi přirozeně přináší. Jde přitom jak o legislativní změny (ale úplně jiné, než navrhuje ministerstvo), tak především o méně viditelné poctivé sledování a vyhodnocování praxe, metodické vedení a implementaci do interních procesů, statistik a evidencí justice. Kdo to má ale na ministerstvu dělat, když tam nikdo není?

Za třetí, **politické priority**. Nový ministr spravedlnosti po svém jmenování zveřejnil priority resortu. Má jimi být zákon o státním zastupitelství, dořešení dohody o platech soudců, elektronické náramky pro vězně, regulace exekucí, „byznysu s dluhy“ a posílení transparentnosti insolvenčních řízení.

Ze zkušenosti si dovoluji poznamenat, že politické priority je podstatně těžší prosadit, než deklarovat. Nicméně v tomto případě je samotná deklarace výrazem nepochopení reálných problémů

a situace v justici a podlehnutí mediálnímu vidění světa. Skutečné problémy resortu jsou úplně jinde, ale nemluví se o nich. Pokusím se vysvětlit, jak to vidím sám.

Nový **zákon o státním zastupitelství** je nešťastná politicko-mediální bublina, v níž se zbytečně utápí kapacita resortu. Solidní návrh, který byl zpracován ministerstvem a NSZ v letech 2012-2013 byl zpolitizován natolik, že jeho prosazení bude obtížné. Ale není-li na něm shoda kvůli změnám institucí, stačí je nechat být a vyřešit jen problém neexistence funkčních období vedoucích státních zástupců a vazby nejvyššího státního zástupce na vládu. Návrh této novely je hotov a leží od r. 2011 na Úřadu vlády. Místo hádek mezi politiky i v soustavě státního zastupitelství by bylo lepší vrátit se k němu a schválit jej. To úplně stačí.

Dořešení dohody o **platech soudců** je jistě chvályhodný počín, ale opomíjí se, že pro dohodu musí být dva. Pokud některý soudce nebude s dohodou souhlasit, ministr s ním nic nenadělá a nemusí tomu věnovat zbytek funkčního období. Za mediálně viditelnými soudci je skryt větší problém platů asistentů, VSÚ, zapisovatelek a dalšího personálu. Nejde jen o to, že tito kvalifikovaní lidé mají obrovský vliv na výkonnost justice a mizerné platy, bezdůvodně mnohem nižší než v jiných orgánech státu. Ještě podstatnější problém je, že předsedové soudů dodnes nemají manažerskou volnost ve výběru, zda chtít soudce, nebo si ponechat prostředky za jeho plat a najmout raději tři až čtyři sekretářky a právníky, kteří toho zvládnou podstatně více. Ministr spravedlnosti dobře vycházející s ministrem financí by zde mohl udělat velký kus záslužné práce. Nic jiného by justici nepomohlo tak jednoduše a tak mnoho jako právě toto.

O co více prostředků a energie se věnuje elektronickým náramkům, o to méně jí zbývá na jiná témata **elektronizace justice**, která se dotýkají stovek tisíc účastníků. Projekt eJustice, který se zrodil za ministra Jiřího Pospíšila, je pro dnešní plánovače neznámým pojmem. Proč ještě nemají datovou schránku všichni podnikatelé a všechny právnické osoby, když systém skvěle, levně a průkazně funguje? Proč se nezruší papírové úřední desky, když jsou elektronické? Proč se nepokračuje v rozvoji elektronického originálu soudního spisu do dalších agend, když v agendě elektronických platebních rozkazů již tři roky funguje? Proč stále není zavedeno dálkové nahlížení do elektronického spisu? Proč se více nevyužívá hybridní pošta, když je levnější a rychlejší? Proč stále nefungují přímé zápisy notářů do rejstříku? Plynulé pokračování v těchto projektech by vyšlo na desítky milionů a ovlivnilo by celou justici. Ale kdo to má dělat, když informatika resortu je ve stejném stavu jako legislativa? Dnes není na ministerstvu jediný člověk, který by rozuměl informačním systémům justice. Resort je zcela odkázán na externí firmy. Nemá vlastní koncepci, nemá lidi, historickou paměť, know-how ani žádné konkrétní vize.

Zbývají **exekuce, insolvence a byznys s dluhy**. Nejpopulističtější dnešní téma justice, na němž se nový ministr již profiloval novelou advokátního tarifu, která byla po zásluze nominována na „počín“ roku ([zde](#)). Pro řadu věřitelů, včetně obcí a dalších subjektů veřejného práva vznikl obrovský problém reálné nevymahatelnosti práva. Ten, kdo má skutečný zájem o změny prostředí pro vymáhání dluhů, by se měl nejdříve seznámit s tím, co se již udělalo.[1] Šlo o rozsáhlé koncepční změny. Nezdá se mi, že lze legislativně učinit o mnoho více. Jeden příklad za všechny. Velkými novelami exekučního řádu č. 286/2009 a 396/2012 Sb. byl zaveden požadavek přiměřenosti exekuce a zákonného pořadí způsobů exekuce, které by co nejméně zatěžovalo dlužníka. Vycházelo se z toho, že nejprve se má postihovat mzda a peníze na účtu. Nyní se politici předhánějí v tom, kdo postih těchto hodnot více zakáže. Ale co dál? Má se znovu začínat postihem nemovitostí? Nebo raději výkon rozhodnutí ani nezačínat a vrátit se do 90. let?

Obdobně to platí s insolvenčními. Máme veřejný insolvenční rejstřík. Od 1.1.2014 byl zaveden systém rotačního určování insolvenčních správců. Byly rozšířeny možnosti oddlužení a reorganizace. Jistě lze identifikovat další oblasti možných zásahů, ale mnohem více než změnám legislativy je třeba se věnovat její implementaci, dohledu a kárnému stíhání. Ale jak funguje dohled ministerstva, když je

na tom podobně jako legislativa a informatika...?

Za poslední, **závěr**. Co dodat, situace nového ministra není jednoduchá a bez týmu lidí nic nezvládne. Jeho rozhodnutí jmenovat na svou předchozí pozici náměstka pro legislativu i pro justici Michala Fraňka ([zde](#)) je jen potvrzením toho, že ani on nemá žádné personální rezervy. Michal Franěk je šikovný legislativec, ale v jedné osobě nelze dělat práci ředitele legislativy a dvou náměstků. Obnova kvalitního týmu, který se tvořil a dozrával roky, bude trvat roky. Na rozdíl od minula navíc nelze využít soudce, jejichž stáže na ministerstvu zakázal Ústavní soud. Ministr se může pokusit o návrat některých kádrů, ale jednak by tím musel připustit, že ne vše se dělalo dříve špatně, jednak je většina z nich vázána jinde a nemůže se jen tak vrátit.

Jakkoli mne to mrzí, obávám se pro příštích pár let pokračující stagnace. Ministerstvo na tom bude podobně, jako nyní, a bude jen reaktivně řešit vybraná mediální témata. Na koncepční práci s justicí nebudou žádné kapacity. Nové procesní předpisy, o nichž se mluví, nebudou, neboť na nich není shoda a jejich prosazení ministerstvo nezvládne. Elektronizace justice zůstane stát, neboť se jí nemá kdo věnovat. Dohled a výkon kárné pravomoci bude selektivní podle toho, o čem, resp. o kom se bude psát.

Možná právě dnešní stav ministerstva by mohl být impulsem k tomu, aby byla zřízena Nejvyšší rada soudnictví a justiční agendy byly předány justici. Ale ani to ministerstvo nejspíš nezvládne prosadit. Kéž bych se mýlil.

V každém případě přeji novému ministrovi mnoho sil a zdaru.

Mgr. František Korbelt, Ph.D.,

advokát, partner

Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář,

bývalý náměstek ministra spravedlnosti

.....
.....
[1] Srov. František Korbelt, Dana Prudíková: Nad změnami v exekučním řádu, Právní rozhledy 22/2009, s. 791 ; František Korbelt, Dana Prudíková: Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013, Právní rozhledy 1/2013, s. 1 .

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - březen 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení práva ve světle aktuální judikatury NS ČR Na co si dát pozor při uplatňování promlčení podle současné právní úpravy?](#)
- [LEAGLE.ONE: Prodáváte firmu, nebo kus života? Pravda o rodinných akvizicích](#)
- [Clifford Chance Prague Association jmenuje dva nové Counsels a jednoho Of Counsel](#)
- [Vítězem Zákona roku je flexinovela zákoníku práce, bodovaly také daňové a účetní změny](#)
- [Advokátní kancelář Eversheds Sutherland posiluje svůj nemovitostní tým](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #9: AI - nová infrastruktura světa, nebo přepálený příběh?](#)
- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [Mgr. Helena Freyová, posiluje CEE Attorneys v oblasti M&A, Corporate Strategy &](#)

Technology

- [Evropská unie rozšiřuje regulaci AI. Obsah generovaný nebo upravený umělou inteligencí musí být pro uživatele rozpoznatelný](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #8: Umění jako investice: mezi vášní a rizikem](#)
- [ATREUM a K2 LEGAL se spojují: vzniká silná kancelář pro stavebnictví, technologie a byznys](#)